

Rozbor a hodnocení

List si ponech u sebe do rozboru. Přijmi různě formulovanou odpověď, pokud obsahuje bezpečný a proveditelný postup.

A · Zásilka a doplatek

Signály: časový limit, hrozba vrácení zásilky, požadavek na platbu přes přiložený odkaz, chybějící číslo zásilky. To, že žák čeká balík, zvyšuje věrohodnost příběhu, ale nepotvrzuje konkrétní zprávu.

Co nevíme: kdo SMS poslal, zda doplatek existuje a kdo by peníze obdržel. Ze samotného textu ani z HTTPS pravost neurčíme.

Vhodný krok: přes odkaz neplatit. Otevřít dříve používanou aplikaci dopravce nebo dohledat objednávku ve vlastní záložce e-shopu a použít její údaje. Kontakt nevzít z podezřelé SMS. Pokud žák nemá dost informací, požádá dospělého o pomoc; nemusí požadavek rozhodnout pod tlakem.

Častá chyba: „Je tam .test, proto je to podvod.“ Všechny naše ukázkové domény končí .test, protože jsou fiktivní. V reálné zprávě se ověřuje skutečný název a kontext, ne jedno magické slovo.

B · Připomínka z knihovny

Signály: jde o běžný požadavek, který sedí na kontext. Není zde platební ani přihlašovací odkaz a zpráva nesbírá tajné údaje. Není důvod automaticky ji prohlásit za podvod.

Co nevíme: zda ji skutečně poslala knihovna. Zobrazené jméno, adresa a spisovný jazyk nejsou samostatným důkazem.

Vhodný krok: zkontrolovat výpůjčku obvyklou cestou ve školním systému nebo se zeptat knihovníka osobně. Pokud se potvrdí, knihu vrátit. Bezpečné chování neznamená všechny zprávy mazat.

C · Naléhavý hlas blízkého

Signály: žádost o rychlou platbu, neznámé číslo, výmluva s rozbitým telefonem a tlak na utajení. Podobný hlas neověřuje totožnost.

Vhodná věta: „Teď peníze neposílám. Zavolám ti na kontakt, který už mám uložený.“ Hovor ukončit a ověřit osobně nebo přes dříve známý kontakt. Když ho nezastihnu, poradím se s jiným blízkým a platbu nepotvrdím.

Není třeba tvrdit, že hlas vytvořila AI. Může být pravý, napodobený i syntetický. Rozhodující je bezpečný proces ověření.

D · Herní dárek a kód

Modelová odpověď: „Kód nepře pošlu ani žádost nepotvrdím. Ověřím si to s kamarádem osobně nebo mu zavolám na číslo, které mám uložené z dřívějšího. Jeho herní účet může používat někdo jiný. Kód může sloužit k přihlášení nebo obnově mého účtu; není to doklad pro předání dárku.“

Kritérium	1 bod	0 bodů / co doplnit
Ochrana kódu	Výslovně odmítne kód předat nebo nevyžádané přihlášení potvrdit.	„Pošlu, protože ho znám“ nebo neurčité „budu opatrný“.
Nezávislé ověření	Uvede konkrétní jiný kanál a původ kontaktu: osobně, dříve uložené číslo.	Jen se zeptá v téže chatu, zavolá na nově zaslání číslo nebo neuvede způsob ověření.
Hranice důvěry	Vysvětlí, že profil mohl někdo převzít nebo že známý účet nezaručuje oprávněnost žádosti.	Tvrdí, že známá fotka nebo jméno je důkaz bezpečnosti.

Jak dát zpětnou vazbu

3/3: „V této situaci máš celý postup: neposlat, ověřit vlastní cestou, nespolehat na profil.“ **1–2/3:** „Máš část postupu. Dopln konkrétně odkud vezmeš kontakt / co uděláš s kódem.“ **0/3:** vrať se ke společnému modelu a nech žáka zkusit novou formulaci bez zesměšnění.

Nedávej body za slovo „phishing“, poznání AI, překlep nebo tvrdé „je to podvod“. Hodnotíš reakci a ověření. Výsledek nepopisuje, zda má žák skutečné účty zabezpečené.

Závěr a domácí krok

Porovnej úvodní reakci A a odpověď D. Případné zlepšení je jen signál z jedné hodiny, ne důkaz trvalého návyku. Nabídní rodinný list; nikdo ho nemusí odevzdávat. Při další hodině lze modelovou situaci obměnit a sledovat samostatný postup znovu.

Metodické a bezpečnostní zdroje jsou v přípravě učitele. Scénáře jsou výukové, nikoli autentické zprávy.